

Кратюк Ю. К.,

Національний університет "Острозька академія", м. Остроз

UWAGI NA TEMAT FLEKSJI POLSKIEJ GWARY GRÓDKA PODOLSKIEGO

Стаття присвячена дослідженню польського діалекту Городка Подільського, розглянуто його граматичну сторону, а саме в лаконічний спосіб представлено та проаналізовано іменник з категорією роду, відмінка.

***Ключові слова:** діалект, флексія, граматичний рід, відміна, Городок Подільський*

Article is devoted to the Polish dialect Gorodok Podolski, considered his grammar aside, that is presented in a concise manner and analyzed with a noun category sort pronounced.

***Key words:** dialect, flexion, gender, declination, Horodok Podilskyj*

Aktualność tego artykułu zawarta w notatkowym sposobie podania skomplikowanego pytania gramatyki, dotyczącej omawianej gwary polskiej funkcjonującej na terytorium Ukrainy.

Podmiot – gwara polska Gródka Podolskiego na Ukrainie. **Przedmiot** – kategorie rodzaju rzeczownika, deklinacje rzeczownikowe.

Rzeczownik

Rodzaj

W gwarze Gródka Podolskiego, podobnie jak w polszczyźnie ogólnej, kategoria rodzaju rzeczowników rozumiana jest jako jednostka klasyfikująca (niemożliwość odmiany leksemów przez przepisany im rodzaj) i selektywna (podporządkowanie wyrazów określających). Rodzaj gramatyczny jest najważniejszym kryterium podziału leksemów rzeczownikowych na grupy deklinacyjne.

Zgodnie z gramatyką ogólnopolską w opisywanej gwarze występuje podział rzeczowników na trzy zasadnicze grupy rodzajowe – **rodzaj męski, żeński, nijaki** – których wykładnikami są połączenia wyrazowe, określające formę M. lp.¹, np.:

– dla rodzaju męskiego – [*ten/toj fajnyj*] *vazon* (kwiat doniczkowy), *buk'et, xlop, sombak* (pies);

– dla rodzaju żeńskiego – [*ta/taja fajna*] *z'evčyna, firanka, kura, ruża*;

– dla rodzaju nijakiego – [*to/teje fajne*] *ćiplontko, lato, pole, słońce*.

Pod wpływem gramatyki ukraińskiej w gwarze gródeckiej występuje tendencja do zmian lub wahań w rodzaju gramatycznym. Poszczególne

¹ Por. *Gramatyka współczesnego języka polskiego*, pod red. R. Grzegorzycowej, R. Laskowskiego, H. Wróbla, 1999, Warszawa, s. 271.

odpowiedniki ogólnopolskich leksemów rzeczownikowych rodzaju męskiego zostały w gwarze przeniesione do deklinacji żeńskiej w sposób zapożyczeń leksykalnych, a także poszerzenia lub skrócenia tematu fleksyjnego, uciecia lub dodawania formantów sufiksalnych oraz zmiany paradygmatu, np.:

adresa – adres, *litra* – litr, *afiša* – afisz, *mazuta* – mazut, *cytata* – cytat, *muxomora* – muchomor, *cuk'erka* – cukierek, *n'exluj* – niechluj, *drobnička* – drobiazg, *olija* – olej, *duxota* – zadux, *ovčarka* – owczarek, *dzivaka* – dziwak, *pap'irosa* – papieros, *granata* – granat, *p'iañica* – pijak, *gula* – guz, *pom'idora* – pomidor, *frenzla* – frędzel, *potwora* – potwór, *gvozd'ika* – goździk, *ptaška* – ptaszek, *kantora* – kantor, *putra* – puder, *kotleta* – kotlet, *samoučka* – samouk, *kv'itančija* – kwit, *tyl'ergama* – telegram, *lijka* – lejek, *zdobyča* – zdobycz, *listonoša* – listonosz, *tema* – temat.

Poszczególne ogólnopolskie leksemy rzeczownikowe rodzaju żeńskiego należą w opisywanej gwarze do deklinacji męskiej, np.: *abort* – aborcja, *analiz* – analiza, *anekdot* – anegdota, *bort* – burta, *jod* – jodyna, *kupol* – kopuła, *narkoz* – narkoza, *parad* – parada, *pl'až* – plaża, *sp'isek* – lista, *šans* – szansa, *šram* – szrama, *tualet* – toaleta, *v'izyt* – wizyta.

Pojedyncze przykłady zmiany przez rzeczowników rodzaju nijakiego na rodzaj męski: *b'elok* – białko, *g'eñij* – geniusz, *centr* – centrum; rodzaju nijakiego na rodzaj żeński: *z'ecina* – dziecię, *imper'ija* – imperium, *pačka* – pudło, *skrypka* – skrzypce, *stypend'ija* – stypendium; *šmurufka* – sznurowadło; rodzaju męskiego na rodzaj nijaki: *čudo* – cud, *dyxan'e* – oddech, *padan'e* – upadek; rodzaju żeńskiego na rodzaj nijaki: *učikan'e* – ucieczka.

Niektóre leksemy rzeczownikowe w gwarze gródeckiej mają odmienne od języka literackiego końcówki fleksyjne (ewentualny wpływ gramatyki ukraińskiej). W poszczególnych rzeczownikach zachodzi zmiana pnia tematycznego oraz zmiana paradygmatu: **r. m.** *artyst* – artysta, *band'it* – bandyta, *fantaz'or* – fantasta, *id'ijot* – idiota, *sp'ivaka* – śpiewak, *invalit* – inwalida, *turyst* – turysta, **r. ż.** *dlon'a* – dłoń, *emal'* – emalia, *gñil'* – zgnilizna.

W wyniku zapożyczeń językowych niektóre rzeczowniki ogólnopolskie w gwarze posiadają odpowiedniki całkiem odmienne od literackich, przy czym dochodzi niekiedy do zmiany kategorii rodzajowej, np.: *abrykosa* (r. ż.) – morela, *jad* (r. m.), *trujka / trutka* (r. ż) – trucizna, *kosa* (r. ż.) – warkocz, *kvarta* (r. ż.) – kubek, *kułak* (r. m.) – pięść, *lice* (r. n.) – twarz, *posuda* (r. ż.) – naczynie, *razv'etč'ik* (r. m.) – zwiadowca, *sloj* (r. m.) – warstwa, *s'olo* (r. n.) – wieś, *sp'ivačka* (r. ż) – piosenkarka, *spraška* (r. ż.) – zaświadczenie, *stakan* (r. m.) – szklanka, *šyna* (r. ż.) – opona, *tablica* (r. ż.) – tabela.

Twardotematowe rzeczowniki polskie rodzaju żeńskiego oraz żeńskie leksemy rzeczownikowe zawierające mięką spółgłoskę wygłosową albo zakończone na *-i* przybierają w języku gwarowym końcówkę *-a*, np.: *basn'a* – baśń, *brova / brv'a* – brew, *gospodyn'a* – gospodyni, *kol'ia / koleia* – kolej, *porenča* – poręcz, *voša* – wesz, *vs'a* – wieś, *vychovavčyn'a* – wychowawczyni, *myša* – mysz.

W leksykonie gwarowym mają miejsce leksemy rzeczownikowe, które można odnieść jak do rodzaju żeńskiego, tak i do rodzaju męskiego (rzeczowniki dwurodzajowe): *čyśc'oxa, širota, son'a, spluxa, tošnoť'ik*.

Pod względem kryterium syntaktycznego (determinacja rzeczownika) i kryterium morfologicznego (synkretyzm form fleksyjnych) można wyróżnić w opisywanej gwarze następujące podgrupy rodzajowe rzeczowników: **rodzaj męskożywotny, męskonieżywotny, żeńskożywotny, żeńskonieżywotny, nijakożywotny, nijakonieżywotny**. Taki podział rodzajowy leksemów rzeczownikowych podyktowany formą B. lp. i lmn., dopuszczający najszersze zróżnicowanie końcówek fleksyjnych, pod kontem wymagań rzeczownika względem leksemów określających.

Inwentarz gwarowych rodzajów gramatycznych

	B. lmn.(widzę)
Rodzaj męskożywotny (<i>xlopy, koňi</i>)	<i>xlopuf / xlop'if</i> <i>koňi / konej</i>
Rodzaj męskonieżywotny (<i>kv'aty, mak'i</i>)	<i>buk'ety</i> <i>mak'i</i>
Rodzaj żeńskożywotny (<i>baby, sovy</i>)	<i>baby / bap</i> <i>sovy / soť</i>
Rodzaj żeńskonieżywotny (<i>bulk'i, šyji</i>)	<i>bulk'i</i> <i>šyji</i>
Rodzaj nijakożywotny (<i>z'e'ei, c'e'lenta</i>)	<i>z'e'ei</i> <i>c'e'lenta</i>
Rodzaj nijakonieżywotny (<i>z'arna, pola</i>)	<i>z'arna</i> <i>pola</i>

W odróżnieniu od polszczyzny ogólnej, rozróżniającej leksemy: męskoosobowe, męskożywotne, męskonieżywotne, żeńskie, nijakie – w gwarze Gródka wyróżniono sześć rodzajów gramatycznych (z tendencją uszczegółowienia żywotności), poza tym charakterystyczną cechą opisywanej gwary, jak i większości gwar południowo-kresowych, jest brak kategorii męskoosobowości¹.

Występuje synkretyzm biernika z dopełniaczem w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej rzeczowników żywotnych (podobnie jak w niektórych gwarach Polski, np. w języku gwarowym okolic Biłgoraja) oraz synkretyzm form B. lmn. z M. lmn. rzeczowników nieżywotnych.

W zasobie leksykalnym gwary Gródka Podolskiego mają miejsce także oboczne formy leksemów B. lmn., np.: *baby / bab; koňi / konej; xlopuf, xlop'if / xlopy*; – co potwierdza, że język gwarowy jest żywy, płynny i ciągle ewaluuje.

Kategorie fleksyjne rzeczowników

Fleksja języka gwarowego zasadniczo nie różni się od ogólnopolskiej,

¹ Por. J. Zieniukowa *Rodzaj męskoosobowy w dialektach polskich*, 1973, SFPS XIII, s. 55-60.

choć pod wpływem języka ukraińskiego i rosyjskiego zaszły poszczególne zmiany w niektórych kategoriach fleksyjnych rzeczownika. Innowacje obejmują zmiany w obrębie repartycji końcówek fleksyjnych oraz wahania w zakresie kategorii rodzajowych.

Deklinacje rzeczownika

Pod czas klasyfikacji kategorii deklinacyjnej leksemów rzeczownikowych przyjmuję, że wszystkie rzeczowniki rodzaju męskiego należą do **deklinacji męskiej**, analogicznie – rzeczowniki żeńskie odnoszone są do **deklinacji żeńskiej**, a rzeczowniki rodzaju nijakiego skupione w zbiorze nazwanym **deklinacja nijaka**. Do **typów deklinacyjnych** odnoszę kategorię żywotności i nieżywotności rzeczowników, co wynika ze zróżnicowania końcówek fleksyjnych w B. lp. i lm., a także obecność synkretyzmów form biernika z formą dopełniacza i mianownika. Biorąc do uwagi różnice morfemów końcówkowych M. lp., można dokonać podziału rzeczowników na **klasy deklinacyjne**, zawierające kilka paradygmatów fleksyjnych, wyznaczających identyczne formy rzeczownikowe. Kryterium zróżnicowania tematów fleksyjnych pozwala dokonać podziału na **podklasy twardo- i miękkotematowe**, posiadające cechy dystynkcyjne, za które uznawane są morfemy końcówkowe rzeczowników w mianowniku liczby pojedynczej i liczby mnogiej oraz dopełniaczu liczby mnogiej. Cechy dystynkcyjne wyznaczają grupy paradygmatyczne określające wzorce odmiany leksemów rzeczownikowych poszczególnych deklinacji.¹

Deklinacja żeńska

Do deklinacji żeńskiej należą rzeczowniki rodzaju żeńskiego, posiadające charakterystyczny zbiór formantów końcówkowych w M. lp.: *-a*, typu *mama*, *p'esn'a*, *-o*, typu *kref*, *noc*, *sul'*, *-i*, typu *pa'ni*; oraz charakterystyczne nieobligatoryjne formy synkretyczne paradygmatów, takie jak: D. lmn. = B. lm. – w obrębie żeńskożywotnego typu deklinacyjnego, M. lmn. = B. lmn. – w obrębie żeńskonieżywotnego typu deklinacyjnego, C. lp. = Ms. lp., a także maksymalny synkretyzm form przypadkowych w sytuacji klasy deklinacyjnej leksemów z końcówką M. lp. *-i*, tj. leksemu *pa'ni*: M. = D. = C. = B. = Ms.

Odmiana rzeczowników deklinacji żeńskiej

Przypadek	Rzeczowniki żeńskożywotne				Rzeczowniki żeńskonieżywotne			
	twardotematowe		miękkotematowe		twardotematowe		miękkotematowe	
	lp.	lmn.	lp.	lmn.	lp.	lmn.	lp.	lmn.
M.	<i>mam-a</i>	<i>s'ostr-y</i>	<i>babc'-a</i>	<i>n'ań-i</i>	<i>kor-a</i>	<i>pal'ic-e*</i>	<i>sul'-o</i>	<i>p'esn'-i</i>
D.	<i>mam-y</i>	<i>s'ostr-o,</i> <i>s'ostr'-if'</i>	<i>babé-i</i>	<i>n'ań-o,</i> <i>n'ań-if'</i>	<i>kor-y</i>	<i>pal'ic-o</i> <i>pal'ic-uf'</i>	<i>sol'-i</i>	<i>p'esn'-if,</i> <i>(-ej)</i>

¹ Zob. Gramatyka...Morfologia, pod red. R. Grzegorzycowej..., 1999, W-wa, s. 272–273.

C.	<i>mam'-e,</i> <i>mam'-i</i>	<i>s'ostr-</i> <i>-om,</i> <i>s'ostr-</i> <i>-am</i>	<i>babć-i</i>	<i>n'an'</i> <i>-om,</i> <i>n'an'</i> <i>-am</i>	<i>ko-</i> <i>r'-i</i>	<i>palic-</i> <i>-om</i>	<i>soł-i</i>	<i>p'esn'</i> <i>-om</i>
B.	<i>mam-e,</i> <i>mam-u</i>	<i>s'ostr-o</i> <i>s'ostr-y</i>	<i>babć'</i> <i>-e, (-u)</i>	<i>nań-o</i>	<i>kor-e</i> <i>kor-u</i>	<i>palic-e</i>	<i>suł-o</i>	<i>p'esń-i</i>
N.	<i>mam-</i> <i>om</i>	<i>s'ostr-</i> <i>am'i</i>	<i>babć'-</i> <i>om</i>	<i>n'an'-</i> <i>am'i</i>	<i>kor-</i> <i>om</i> <i>kor-</i> <i>oju</i>	<i>palic-</i> <i>am'i</i>	<i>soł-</i> <i>om</i>	<i>p'esn'-</i> <i>am'i</i>
Ms.	<i>mam'-e,</i> <i>(-i)</i>	<i>s'ostr-ax</i>	<i>babć-i</i>	<i>n'an'-ax</i>	<i>kor'-i</i>	<i>palic-ax</i>	<i>soł-i</i>	<i>p'esn'</i> <i>-ax</i>

*Przykład paradymatu z tematem zakończonym na spółgłoskę stwardniałą.

Zestawienie końcówek fleksyjnych

Przy- padek	J. ogólnopolski	Gwara Gródka	J. ogólnopolski	Gwara Gródka
	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
M.	<i>-a, -o, -i</i>	<i>-a, -o, -i</i>	<i>-y / -i, -e; -i / -y</i>	<i>-y / -i, -e</i>
D.	<i>-y / -i, -i / -y</i>	<i>-y / -i, -i / -y</i>	<i>-o, -i / -y</i>	<i>-o, if / uf, ei</i>
C.	<i>-e, -i / -y</i>	<i>-e (-y / -i)*, -i / -y</i>	<i>-om</i>	<i>-am / -om</i>
B.	<i>-ę, -o</i>	<i>e, -y / -i, -o, -u</i>	<i>-y / -i, -e; -i / -y</i>	<i>-o, -e, -y / -i, -uf / -if</i>
N.	<i>-ą</i>	<i>-om, -oiu / -eiu</i>	<i>-ami (-mi)</i>	<i>-ami (-amy)</i>
Ms.	<i>-e, -i / -y</i>	<i>-e (-y / -i), -i / -y</i>	<i>-ach</i>	<i>-ach</i>

*Znakiem / oddzielono warianty fakultatywne końcówek, przecinek dzieli końcówki równoległe, w nawiasie znajdują się końcówkowe warianty fonetyczne.

Deklinacja męska

Deklinacja męska obejmuje wszystkie leksemy rzeczownikowe rodzaju męskiego posiadające w M. lp. końcówkę fleksyjną: *-o*, typu *baran, kłon*; *-o*, typu *tato, Kaško*; *-a*, typu *zab'ijaka*; *-y / -yj*, typu *čergovyj* (leksemy r. m. z końcówką przymiotnikową);

z tendencją do wyodrębnienia w pozycji możliwej dwóch typów deklinacyjnych – męskożywotnego i męskonieżywotnego – oraz podklasów twardo- i miękkotematowego.

Odmiana leksemów męskiej klasy deklinacyjnej z końcówką w M. lp. *-o*.

Przy- padek	Rzeczowniki męskożywotne				Rzeczowniki męskonieżywotne			
	twardo- tematowe		miękkotematowe		twardo- tematowe		miękko- tematowe	
	lp.	lmn.	lp.	lmn.	lp.	lmn.	lp.	lmn.
M.	<i>baran-o</i>	<i>kot-y</i>	<i>drań-o</i>	<i>koval'-i</i>	<i>kłon-o</i>	<i>dar-y</i>	<i>p'eń-o</i>	<i>bol'-i</i>
D.	<i>baran-a</i>	<i>kot-uf</i>	<i>dran'-a</i>	<i>koval'-uf</i>	<i>kłon-u</i>	<i>dar-uf</i>	<i>pn'-a</i>	<i>bol'-if</i>

C.	<i>baran</i> -u, <i>baran-</i> <i>ov'i</i>	<i>kot</i> -am	<i>dra-</i> <i>n'-ov'i</i> <i>dran'-u</i>	<i>kovał'</i> -om	<i>kł'on-u,</i> <i>kł'o-</i> <i>n-ov'i</i>	<i>dar</i> -om, <i>dar</i> -am	<i>pn'-u,</i> <i>pn'-</i> <i>ov'i</i>	<i>buł'</i> -om, <i>boł'</i> -am
B.	<i>baran-a</i>	<i>kot-y,</i> <i>kot-uf</i>	<i>dran'-a</i>	<i>kova-</i> <i>ł-uf</i> <i>kovał'-i</i>	<i>kł'on-o,</i> <i>kł'on-a</i>	<i>dar-y</i>	<i>p'eń-o,</i> <i>pn'-a</i>	<i>boł'-i</i>
N.	<i>baran</i> -em	<i>kot-</i> <i>am'i</i>	<i>dran'</i> -om	<i>kovał'-</i> <i>am'i</i>	<i>kł'on</i> -em	<i>da-</i> <i>r-amy</i> <i>da-</i> <i>r-am'i</i>	<i>pn'</i> -om	<i>buł-</i> <i>am'i</i>
Ms.	<i>baran'</i> -e, <i>barań-i</i>	<i>ko-</i> <i>t-ax</i>	<i>dran'-u</i>	<i>kovał'</i> -ax	<i>kł'on'</i> -e, <i>kł'oń-i</i>	<i>dar-ax</i>	<i>pn'-u</i>	<i>boł'</i> -ax

Zestawienie końcówek fleksyjnych

Przy- padek	J. ogólnopolski	Gwara Gródka	J. ogólnopolski	Gwara Gródka
	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
M.	-o	-o	-y / -i, -e,	-y, -i
D.	-a, -u	-a, -u	-uf, -i / y	-uf / -if, -i, -ej
C.	-ovi / -u,	-u / -ovi	-om	-am / -om
B.	-o, -a,	-a, -o	-uf, -y / -i, -e	-y / -uf, -i
N.	-em	-em / -om	-ami / -mi	-ami / -amy
Ms.	-e, -u	-e / i	-ax	-ax

Deklinacja nijaka

Deklinacja nijaka obejmuje wszystkie leksemy rzeczownikowe rodzaju nijakiego posiadające w M. lp. charakterystyczny zbiór formantów końcówkowych: -o, typu *c'alo*, *ćiplontkô*; -e, typu *słońce*, *c'ele*; -a, typu *kurča*, *łoša*;

z tendencją do wyodrębnienia w pozycji możliwej dwóch typów deklinacyjnych – nijakożywotnego i nijakonieżywotnego oraz podklasów twardo– lub miękkotematowego.

Ogólnopolskie leksemy rodzaju nijakiego typu *liceum* w opisywanym języku gwarowym przyjmują postać *licej*, przy czym dochodzi do zmiany paradygmatu i zmiany kategorii rodzajowej. Do wyjątków należy gwarowy rzeczownik *akvar'ijum*, który ma postać zbliżoną do literackiej, ale odnoszony jest do leksemów rodzaju męskiego.

We fleksji języka gródeckiego brak ogólnopolskiej klasy deklinacyjnej z mianownikową końcówką liczby pojedynczej -ę (np. *kurczę*, *cielę*). W tego typu wyrazach dochodzi do zaniku rezonansu nosowego samogłoskowego morfemu końcówkowego, przy czym może następować poszerzenie lub skrócenie tematu fleksyjnego, zmiana paradygmatu oraz nieobligatoryjna zmiana kategorii rodzajowej, np.: *kurča*, *kurče*, *kurčatko*, *kurčontkô*; *c'ele*, *c'elak*, *c'elatkô*, *ćilontko*.

Odmiana leksemów nijakich klas deklinacyjnych z końcówkami w M. Ip. -o oraz -e.

Przypadek	Rzeczowniki nijakożywotne				Rzeczowniki nijakonieżywotne			
	twardotematowe		miękkotematowe		twardotematowe		miękkotematowe	
	Ip.	Imn.	Ip.	Imn.	Ip.	Imn.	Ip.	Imn.
M.	z'eck-o	ńimovlon- tk-a	c'el'e	pros'a- k'i	blot-o	s'o- l-a	ślōń- c-e	pran' -a
D.	z'eck-a	ńimovlon- tek-o	c'eleń- c'a	pros'a- k-uf	blot-a	s'o- l-uf	ślōń- c-a	pran'-o
C.	z'eck- ov'i	ńimovlon- tk-am	c'eleń- c'u	pros'ak -am	blot-u	s'ol -om	ślōń- c-u	pran' -om
B.	z'eck-o	ńimovlon- tk-a	c'el'e	pros'a- k'i	blot-o	s'o- l-a	ślōń- c-e	pran' -a
N.	z'eck- om	ńimovlat- k-am'i	c'eleńc' -em	pros'ak- am'i	blo- t-em	s'ol- am'i	ślōńc- em	pran'- am'i
Ms.	z'eck-u	ńimovlon- tkax	c'eleńc'u	pros'akax	bloć-e	s'ol- ax	ślōńc-u	pran'ax

Zestawienie końcówek fleksyjnych

Przypadek	J. ogólnopolski	Gwara Gródka	J. ogólnopolski	Gwara Gródka
	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
M.	-o, -e	-o, -e	-a	-a, -i
D.	-a	-a	-o, -i / y	-o, -uf / -if
C.	-u	-u / -ovi	-om	-om / -am
B.	-o, -e	-o, -e	-a	-a
N.	-em	-em / -om	-ami	-ami / -amy
Ms.	-e, -u	-e, -u, -i	-ax	-ax

Odmiana gwarowych rzeczowników nijakich jest bardzo podobna do odmiany ogólnopolskiej, różni się jedynie obecnością końcówkowych wariantów fakultatywnych, które są wynikiem zapożyczeń fleksyjnych. Dla przedstawionych w tabeli klas deklinacyjnych charakterystyczny jest synkretyzm obligatoryjny B. z M. obu liczb.

Bibliografia:

1. Czechosz I., Teksty gwarowe z Gródka Podolskiego z komentarzem językowym, [w:] Język polski dawnych Kresów Wschodnich, pod red. red. J. Riegera. – Warszawa, 1996. – T. I. – S. 289-297.
2. Czechosz I., Teksty z Gródka Podolskiego, [w:] Studia nad Polszczyzną kresową, pod red. J. Riegera, Warszawa. – T. VIII. – S. 63-71.
3. Dzięgiel E., Polska gwara wsi Zielonej na Podolu na tle innych gwar południowokresowych. Flksja imienna, werbalna. – Kraków, 2001.
4. Gramatyka współczesnego języka polskiego, pod red. R. Grzegorzczkovej, R. Laskowskiego, H. Wróbla, 1999, Warszawa.
5. Zieniukowa J., Rodzaj męskoosobowy w dialektach polskich, 1973, SFPS XIII. – S. 55-60.